

SAVAŞ DÖNEMİNDE KADIN OLMAK; 1958-1974 SÜRECİNDE KIBRIS ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Ulvi Keser*

Giriş

Erkek egemen bir toplumda ailede evin bireyleri tarafından, sosyal hayatta çevre tarafından, resmîyette ise devlet eliyle kanunlar ve kurullarla ezilmiş bir kadın olmak, bu yetmezmiş gibi anne olmak ve üstelik bütün bunları bir savaş ortamında yaşamak ve savaş ortamında kadın olmanın zorluklarına katlanmak doğaldır ki kolay kolay üstesinden gelinemeyecek bir yük getirir insanın omuzlarına. Savaşın belki de en berbat ve acımasız yönü sivillere ve genellikle de kadınlara yönelik tarafıdır. Yakın dönemde eski Yugoslavya'da, Bosna-Hersek'te, Kosova'da, Arnavutluk'ta, hemen ardından Afganistan ve Irak'ta savaşın kadınlara yüklediği ağır ve insanlık ayıbı yük hala belleklerde. Bu bağlamda savaşın acımasızlığını en yakından yaşayan kadınların bulunduğu bir başka nokta da Kıbrıs adası olmuştur. Kıbrıs adası özellikle 1950'li yıllardan itibaren adada yaşayan bütün toplumlar için yaşanması zor bir yer haline almaya başlamıştır. Yunanistan'ın adada önce bir halk oylaması girişiminde bulunması, ardından Kıbrıs konusunu Birleşmiş Milletlere taşıyarak konuyu uluslararası bir sorun haline getirme teşebbüsleri BM tarafından reddedilip onaylanmayınca Yunanistan destekli EOKA terör örgütüyle ilgili hazırlıklar Atina'da hızlandırılır ve emekli bir Yunan subayı olan Georges Grivas bütün altyapının ve hazırlıklarının tamamlandığı işaretini alınca 1 Nisan 1955 günü düğmeye basar ve adanın neredeyse tamamı tam bir kan gölüne döner. 1 Nisan 1955 günü EOKA tarafından önce İngilizlere karşı başlatılan terör ve tedhiş hareketleri daha sonraki süreçte adadaki Kıbrıslı Rumlara ve Kıbrıs Türklerine de yansımaya başlar. Bu çalışma 1950li yıllardan başlayarak 1974 yılına kadar geçen süreçte adada yaşananları 1950- 1960 ve 1970li yıllar olarak üç ayrı zaman dilimi içerisinde ve savaştan en çok etkilenen kadınların ağzından aktarmak üzere hazırlanmıştır. Bu kapsamda bu çalışmaya konu olan kadınlar 1950-1960 dönemiyle ilgili olarak Gülten Keser, 1960lı yıllarda savaşı en acı şekilde yaşayan ve bunu hayatıyla ödeyen Mürüvvet İlhan ve 1974 döneminde Kıbrıslı Rumlar tarafından esir alınan Hülya Koçeri'dir.

1950li Yıllar ve Savaşta kadın Olmak

* Atılım Üniversitesi İşletme Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kıbrıs Araştırmaları ve Uygulama Merkezi, ulvi.keser@atilim.edu.tr

1 Nisan 1955 tarihinden itibaren EOKA'nın adayı kan gölüne çevirmesi ve hayatı yaşanılmaz hale getirmesinin ardından ada tam anlamıyla bir korku ve terör adası haline gelir. Bundan en çok etkilenenler ise şüphesiz kadınlar ve çocuklar olur. O dönemde sadece hayatta kalma çabası bile yeterince ağır bir yükken ve toplumda her daim ikinci sınıf varlık muamelesi görerek dışlanan ve yok sayılan, kimliğini alması ve kişiliğini bulması hep engellenmiş kadın bir anda koruyucu melek, şefkatli bir anne ve zor günlerin tahammül taşı haline getirilir. Bütün bunlara ayrıca sosyal hayatın her alanında kadınların mutlak paylaşımı ve iş bölümü de eklenir. Kıbrıs adasında ise bu durum çok daha farklı bir şekilde ortaya çıkar. Örneğin EOKA tedhiş örgütünün illegal faaliyetleri için son derece sık istifade ettiği bisikletler neredeyse her zaman genç kızlar ve kadınlar tarafından kullanılmaktadır (Dünya, 26 Temmuz 1958). İngiliz yönetimi EOKA konusunda uygulamaları sıklaştırmasına ve pek çok EOKA mensubu tutuklanmasına rağmen dağlarda gizlenen EOKAcılar şehirlerde ne olup bittiğini anında öğrenebilmektedirler. Daha sonraki süreçte Kıbrıs'taki İngiliz Valiliği 27 yaşın altındaki erkeklere uygulanan bisiklete binme yasağının aynı yaştaki bayanları da kapsadığını açıklamak zorunda kalacaktır (Dünya, 3 Haziran 1958). Çünkü İngilizlere o dönemde en büyük tehlike bu bisikletli EOKA mensuplarından gelmektedir (Dünya, 3 Haziran 1958);

“Şehirde olan biten her şey dağ başındaki EOKA'cılar tarafından bilinmekteydi. Bütün bunları yapan, EOKA listelerinde adı sanı olmayan genç kızlardı. Bu Rum kızları halen de faaliyet halindedir. Kıbrıs'ta herhangi bir caddeden geçerken göreceğiniz dört beş bisikletli kız bahsettiklerimizin ta kendileridir. Grup grup bisikletler üstünde geçerlerken bir tomar beyaz kağıt düşürürler. Hangisinin attığını tespit edemeyeceğiniz bu kağıtlar aslında EOKA'nın o günkü beyannameleridir. Hemen ilave edelim ki bu beyannameler adanın kuzeyindeki Girne ilçesinde mesela saat 17'de dağıtılmaya başlanmışsa adanın en güneyinde Limasol, yahut ortasındaki Lefkoşe'de de aynı saatte dağıtılıyordur. EOKA'nın bu beyanname dağıtma işi bahsettiğimiz Rum kızlarının başlıca görevidir...”

EOKA'nın bildirimleri genellikle maskeli EOKA mensupları tarafından dağıtılmaktadır. Kiliselerde, okullarda ve halka açık yerlerde dağıtılan EOKA bildirimleri ise genellikle balkonlardan ve liseli genç kızlar tarafından yapılmaktadır. Ancak o dönemde gerek EOKA'nın şiddet eylemlerine, gerekse İngiliz idaresinin yanlı politikasına karşı protesto eylemleri ve gösteriler düzenlenir. Bu faaliyetler içerisinde görev alanlar arasında çok sayıda Kıbrıslı Türk kadın ve genç kız da bulunmaktadır (Keser, 18 Mayıs 2003);

“Olayların patlak verdiği o dönemde Lefkoşa'da Ortaköy'ün içinde oturuyorduk. Mağusa milletvekili olan, çok iyi görüştüğümüz, konuştuğumuz ve devamlı yardımını gördüğümüz Dr. Hasan Adnan Güvener vardı. Kendisi Dr. Küçük'ün adamıydı. Bir gün Ortaköy'de oturduğumuz mahalleye geldiler, bizi bir yerde topladılar. Bu toplantılar genellikle spor kulüplerinde oluyordu. 'Bizimle çalışacak kimler var? Cesur, gözü pek adam lazım bize.' dediler. Ayfer Hasan, Selma Hasan, Ulus Ülfet'in kız kardeşi Sevim, Ümran Behiç vardı, ben vardım. Bizi

görevlendirdiler. Diğer mahallelerden başkalarını da seçtiler ve buluşma yerimiz olan Kuruçeşme'deki okuldan seyyar hastaneye çevrilen yere gelmemizi emrettiler.

Toplantılarımızı hep hiç kimsenin ilgisini çekmeyecek yerlerde yapardık. Bazı akşamlar da Ortaköy Spor Kulübü binasında toplanır, gençlerin ne yapacaklarını, görevlerinin ne olduğunu anlatırlardı bizlere.

Hepimizin konumumuza uygun değişik görevleri olurdu. 'Yarın Uzunyol'a gideceksiniz, Baf Kapısı'na gideceksiniz. Ne konuşurlar, ne yaparlar? Hangi köyü basacaklar? Öğrenmeye çalışın.' derlerdi. O zamanlar henüz TMT kurulmadığı için yerinde Volkan vardı."

Kıbrıslı Türklerin EOKAkarşısında kendilerini müdafaa etmeye çalışmaları ev kadınlarından kız öğrencilere kadar herkesi kapsar. Daha güvenli bölgelere kaçabilmek için doğup büyüdükleri evlerini, köylerini terk etmek zorunda kalan aileler savaş şartlarıyla parçalanır, aileler dağılır ve insanlar vatan savunmasına girişir. Bütün bu mücadelenin içerisinde özellikle kızların ve kadınların katıldıkları gösteriler de bulunmaktadır;

Yaptığımız mitinglerde 'Ya Volkan Ya Ölüm.' 'Ya Taksim Ya Ölüm.' diye bağırır, 'En Büyük Destegimiz Anavatan, Onlara Güvenimiz Tamdır. Hürriyet İmtiyaz Değil Haktır. Hakkımız Çiğnenirse Tarih Üçüncü Bir 9 Eylül Görmeğe Hazırlansın. Esareten Bıktık Usandık. Türk Öldürülür Fakat Mağlup Edilemez. Yaşasın Volkan, Kahrolsun EOKA.' şeklinde pankartlar taşırdık.

Bir gün aynı şekilde Doktor'dan bize görev geldi. Baf Kapısı'nda bir fotoğrafçı dükkânına gitmemiz emredildi. Fotoğrafçı dükkânına girdik. Rumca konuşuyoruz; ancak bizi devamlı oralarda gördüklerinden bizden şüphelendiler. Hemen bölgeyi terk etmemiz emredildiğinden bisikletlerle bölgeden çıktık; ancak onlar da peşimize düştüler. Fotoğraf stüdyosunda bulunan bir papaz ve adamları Digomo yoluna kadar, şimdiki Ortaköy İlkokulu'na kadar bizi takip ettiler. Ben ve yanımdaki arkadaşım değişik istikametlere yöneldik. Arkadaşım ara sokaklara dalarken ben de o köşede bulunan bir İngiliz'in evine girdim. Derken diğer arkadaşların yardımlarıyla kurtulduk. Ertesi gün Rum gazetelerinde daha önceleri olduğu gibi yine bizimle ilgili yazılar vardı."

Kıbrıslı Türkler bir yandan kurdukları Karaçete, Volkan, Dokuz Eylül gibi tamamen amatör, mahalli ve silahlı güçten yoksun teşkilatlarla EOKA'ya karşı mücadele etmeye gayret ederken 27 ve 28 Ocak 1958 günlerinde Lefkoşa'da EOKA'ya ve bu kanlı terör örgütünün faaliyetlerine göz yuman İngiliz idaresine karşı bir gösteri düzenlenir. Bu gösteride de en başta yürüyenler yine Kıbrıslı Türk kadınlarıdır (Hürriyet, 29 Ocak 1958). Kalabalığın dağılmaya başladığı bir anda göstericilerin üzerine askeri aracın sürülmesiyle tırmanan olayların yaşandığı o gün Lefkoşa'daki gösteriye katılan ve kendisi de yaralanan Gülten (Tilki) Keser o anı şöyle anlatır (Keser, 16 Nisan 2004);

"Sarayönü'nde büyük bir miting olacaktı. İngiliz askerleri Land Rover araçlarla miting alanındakilerin arasına daldılar. Arabalarıyla gelişigüzel bir ileri bir geri giderken 3-4 kişiyi gözlerimizin önünde ezip şehit ettiler. Bu arada ben de yere düştüm, İngilizler ellerime basıp geçtiler. Belimde Türk bayrağı sarılıydı, bir elimde de gaz bidonu vardı. Orada Büyük Hamam'a saklanıp daha sonra Girne Kapısı'nı hemen dönünce Rumların meşhur Ford Garajı'nı yaktık.

İngilizler, bizim isimlerimizi bulamayınca miting sırasında çektikleri fotoğrafları gazeteler ve televizyon aracılığıyla yayımlayıp bizi de kara listeye aldılar ve hakkımızda ölüm emri

verdiler. Hatta ben bundan yaklaşık 2 yıl sonra evlenmek üzere Larnaka'dan gemiyle İskenderun'a gidiyordum. Hiç unutmuyorum 21 Nisan 1960 günüydü. Geminin kalkmasına az bir süre kalmıştı ve benim pasaportumu kontrol eden polis 'Burada bekleyin.' diyerek gemiden indi ve kendi binasına girdi. Başlangıçta hiç şüphelenmemiştim ancak beni tanıyan, soyadını şimdi hatırlayamadığım Mustafa Bey 'Kızım seni tutuklayacaklar. Hemen geminin içinde bir yerlere saklan.' diyince pasaportumu ve kimliğimi bırakıp geminin içinde bir yerlere saklandım. Gelip beni buluncaya kadar da geminin hareket etmesi gerektiğinden ben de canımı kurtardım; ancak Türkiye'ye pasaportsuz ve kimliksiz olarak gittim."

Bu olaydan sonra da Rum baskılarına maruz kalan, ada içerisinde seyahat etme özgürlükleri kısıtlanan, can emniyeti hiç olmayan ve adanın belli bölgelerinde toplanmak zorunda kalan pekçok Kıbrıslı Türk gibi Gülten Keser de eğitim hayatına devam edemez. Sıkıntılı ve can korkusunun yaşandığı sürecin ardından 16 Ağustos 1960 tarihinde İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'nin garantörlüğünde kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin sorunları çözeceği düşünülse de bu düşüncenin yanlışlığı çok geçmeden anlaşılacak ve Kıbrıslı Türkler nispeten daha güvenli bölgelerde göçmen çadırlarında yaşamaya mahkum olacaklardır. Bu araştırmanın yazarının annesi olan Gülten Keser (Tilki) bugün bile kollarında ellerinin üzerinden geçen İngiliz askeri araçlarının izlerini taşımaktadır. Öte yandan aradan neredeyse 50 yıl geçtikten sonra, bugün Kıbrıs Rum kesiminde yaşamayı tercih eden bazı sözde aydınlar tarafından bu olaylarda hayatını kaybeden Kıbrıs Türklerinin TMT tarafından katledildikleri yönünde akıl ve hafsala sınırlarını ciddi ölçüde zorlayan ithamlarda bulunmaktadır.

1960lı Yıllar ve Savaşta Kadın Olmak

Rumların ve EOKA'nın bütün baskı, tedhiş ve olumsuz davranışlarına karşılık TMT'nin özellikle komuta kademesinde görev yapanların sağduyulu ve soğukkanlı girişimleriyle sivil Rumların zarar görmesinin de önüne geçilir. Ne acıdır ki özellikle Aralık 1963 tarihinde Kıbrıslı Türklerin sağduyulu yaklaşımları ve TMT'nin sivil Rumları korumaya yönelik girişimleri aynı karşılığı Rumlardan görmeyecektir. Bu dönemde Türk Mukavemet Teşkilatı bir yandan Rum saldırıların akarışı koymaya çalışırken bir yandan da hayatı normalleştirmeye ve özellikle savaştan en çok etkilenen kadınları ve çocukları korumaya yönelik girişimlerde bulunur. Özel Yardım Dairesi Başkanı Hatice Tahsin tarafından Bayraktarlığa verilen ve 21 Nisan 1964-21 Ekim 1970 döneminde yapılan sosyal hizmetlerle ilgili 9 Kasım 1970 tarihli ve çok ayrıntılı raporda yapılan faaliyetler sıralanır;¹

"1- Dairemize aksedip muhtelif aile geçimsizlik ve anlaşmazlıklarını önleyici tedbirlerin alınması

2- Moral ve fiziki tehlikede olan çocukların kurtarılması

¹ Aydın Akkurt, Kod Adı; Lale, Mücahide Hatice Tahsin'in Anıları ve Yaşamı, Akdeniz Haber Ajansı Yay., Kasım 2000, Lefkoşa, s. 138-140.

3- Düşmek üzere olan genç kız ve kadınlarımızın kurtarılması için eldeki bütün imkanların kullanılması

4- Göç ve felaketler yüzünden bakıma muhtaç çok yaşlı olan veya yatalak olanların bakımlarının temini

5- Vazifede olması yüzünden ailesinin ciddi olan sıhhi durumları ile ilgilenemeyen mücahitlerimizin ailelerine gerekli yardım ve delaletin yapılması. Tedavileri Türkiye'de yapılması gerekenlere pasaport, vs için yardım yapılması

6- Türk Cemaat mahkemesi'nin zaruri ahvalde küçük yaşta evlenme izni ısdarı için mahkemenin istediği tahkikatın yapılıp rapor hazırlanması

7- Evlatlık kanunu gereğince lüzumlu ziyaretlerin yapılıp mahkemenin istediği raporun hazırlanması

8- Karılarından ayrılmış ve çocuklarının nafakasını imkanları olduğu halde kasten ihmal eden mücahitlerin her türlü çareye başvurduktan sonra adalet huzuruna çıkarılmaları için çocukların anneleri tarafından Türk Cemaat Mahkemesi'nde aleyhlerine dava açılması

9- Çok kalabalık olup bir odada gayrı sıhhi şartlar içinde yaşayan mücahit, ve göçmenlere nispeten daha iyi yerler temin etmek ki bu sonradan mesul Göçmen Dairesi yetkililerinin yardımları sağlanmak suretiyle olmakta idi.

10- Kızılhaç'ın temas etmesi gereken ailelerle arada vasıta olup tercümanlık vesaire yardım yapmak

11- Kızılhaç'ın göçmenlere yapacağı giyecek yardımı için gerekli listelerin yapılmasını sağlamak, tevziatı için bilfiil yardımda bulunmak ve bu hususta rapor hazırlamak

12- Lefkoşa haricinden Genel Hastane'ye gelmiş olan hasta veya yaralı olan mücahit veya aileleri ile ilgilenip gerekli yardımı sağlamak için alakadar makamlara bilgi vermek veya ihtiyaçlarını temin için tasviplerini sağlamak

13- Dağ bölgesi de dahil bütün mevzilerde temizlik vs için işçi kadın temin etmek

14- Mevzilerin ihtiyaçları olan mutfak eşyası vs halktan hibe olarak temin etmek (Bu 1966'dan bu yana durdurulmuştur.)

15- Tali okul tahsili yapmak üzere Lefkoşa'ya gönderilen 78 Erenköylü (kız, erkek) öğrencinin iâşe, ibate, tahsil ve terbiyeleri mesuliyetini deruhte etmek.

16- Poliolu mücahit çocuklarının ameliyat ve tedavilerinin sağlanması için Kızılhaç'la işbirliği yaparak bu bedbaht çocukların kurtarılmasına yardımcı olmak

17- Nesebi gayri sahih çocukların alınlarındaki karadan kurtarılmaları. (Bu hususta yardım yapılabilmesi için Daire'mizin yıllarca ihmale uğramış kanununun meriyete geçmesi hususunda müspet çalışmaları olmuştur.)

18- Verimli mücahit veya aile efradının sağlığının korunması için gerekli maddi yardımın sağlanması hususunda yardım

19- Evlenmeden anne olmuş mücahit kızlarının rehabilitasyonu ve çocuğun korunması

20- Ortaokul ve liselere devam eden mücahit çocuklarının okul dühuliyetlerinin bağışlanması için mesul komiteye ailenin mali durumu hakkında raporla gerekli bilgiyi vermek

21- Mücahidin sosyal tahkikatını gerektiren raporun hazırlanması

22- Çalışmak zaruretinde olan mücahit aile efradına (eşlerine ve çocuklarına) iş temini hususunda delalet"

Bütün bu faaliyetler dışında Rumlara karşı mevzilerde mücadele eden Kıbrıslı Türklerin geride bıraktıkları eşleri ve çocuklarının sosyal hayatlarını düzenlemeye ve düzeltmeye yönelik rehabilitasyon faaliyetleri de söz konusudur ve bunların başında da ailevi geçimsizliklerin halledilmesi, mücahit ailelerinin tedavileri ve sağlık problemlerine çözüm bulunması, kanuni yaş haddinden önce ve zaruri hallerde evlenme izni verilmesi, Kızılhaç'la işbirliği yapılarak hastalıklara karşı tedavi yolları bulunması, akıl hastanelerinden taburcu edilen ve psikolojik tedaviye ihtiyaç duyan insanlara ve diğer aile bireylerine yönelik yardım ve destek girişimleri, nafaka gibi hukuki sorunların

çözümlemesi, nesebi gayri sahih çocuklarla yakından ilgilenilmesi, sosyal ve kültürel alanlarda özellikle mücahit ailelerine destek sağlanması, yangın, zelzele ve benzeri felaketlere uğramış olan ailelere ivedi olarak yardım sağlanması, verem gibi hastalıklara yakalanmış olan mücahit ve mücahit ailelerine destek sağlanması, moral ve motivasyonu arttırmaya yönelik tedbirlerin alınması gelmektedir. Öte yandan aynı dönem Kıbrıs yakın tarihine Kanlı Noel olarak geçen bir trajediye de sahne olacaktır.

Tarih 24 Aralık 1963, günlerden Salı, yer Lefkoşa'nın Kumsal bölgesinde Mehmet Akif Caddesi ve İrfan Bey Sokağı (Bugünkü ismi Mürüvet İlhan Sokağı). Saat akşamüstü 18.00 civarındadır. 23 Aralık gecesi, ev sahibi Hasan Yusuf Gudum, karısı Feride Hasan Gudum, Meriç köyünden Ayşe Cankan, kucağında iki yaşındaki kızı Işıl ve Ayşe Hanım'ın kız kardeşi Növber İbrahimoglu daha güvenli olduğu düşüncesiyle Kıbrıs Türk Alayı'nda görevli Tabip Binbaşı (Em. Tuğgeneral) Nihat İlhan ile eşi Mürüvet Hanım'ın evine sığınır. Ailenin bir başka düşüncesi de İlhan Ailesini yalnız bırakmamaktır.

Olayın gerçekleştiği gün Kıbrıs Türk Alayı'nda da komutan Kurmay Albay Nuri Ersöz tarafından alarm verilir. Amerika görevi sonrasında 20 Mart 1963 tarihinde Kıbrıs'ta göreve başlayan ve bu görevi 28 Aralık 1963 günü 9 ay 10 gün gibi son derece kısa bir süre sonunda ve beklenmedik bir şekilde sona eren Binbaşı Nihat İlhan da göreve gitmek üzere saat 04.00 sularında 1963 model Volkswagen arabasına biner ve evden çıkar. Evden çıkışında ilk karşılaştığı kişi her sabah evine taze süt, yoğurt, peynir, ekme getiren çoban Hüseyin olur.² EOKA teröristlerinden oluşan ve Yunan subaylarının komuta ettiği bir Rum birliği ise evin 120 metre kuzeyindeki Severis un fabrikasına mevzilenmiş, fabrikanın en üst katına da kum torbalarından yüzü Türk bölgesine dönük küçük bir korugan yaparak içine 1 adet A4 tipi makineli tüfek yerleştirmiştir. Hasan Yusuf Gudum dışarıda bir süre gözcülük yaparken Mürüvet Hanım da çocuklarını pijamalarını giydirip kahvaltı türü bir şeyler yedirmiş ve onları yatırmaya hazırlanmaktadır. Bugün Kanlıdere olarak bilinen dere yatağından silah sesleri gelmeye başlaması üzerine evin içine de telaş, korku ve heyecan hakim olur. Yaşlı bir erkek dışında evde 4 çocuk ve 4 çaresiz ve silahsız kadın bulunmaktadır. Evdeki insanlar çaresizlik içinde sığınacak bir yer aramaya çalışırken dışarıdan da yağmur gibi mermi yağmaya başlar. Mutfağın önündeki yemek odasının tehlikeli olduğunu ve eve pencerelerden giren kurşunlardan kendilerini koruyamayacağını hisseden masum ve savunmasız 9 insan derhal elektrikleri kapatır ve evin nispeten daha güvenli olduğunu düşündükleri yerlerine saklanmaya çabalarlar. O

² Emekli Tuğgeneral Nihat İlhan'la 13 Aralık'ta Ankara'da yapılan görüşme.

sırada Kıbrıs Türk Alayı'nda görevde olan Dr. Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi Mürüvet Hanım ise kendinden önce çocuklarını korumak kaygısı içindedir ve daha 6 aylık olan en küçük oğlu Hakan'ı kucaklar ve ardından 6 yaşındaki Murat ile 4 yaşındaki Kutsi'yi de ellerinden tutarak evin sol arka köşesinde yer alan banyoya doğru koşar. Arkasından Növber Hanım ve kucağında kızı Işıl'ı sıkı sıkı tutan Ayşe Hanım ile Hasan Yusuf Gudum hep birlikte banyoya girer ve saklanmaya çalışır. Üzerinde gri bir palto olan Mürüvet Hanım, çizgili pijamalarını giymiş olan çocuklarını kucaklar ve hep birlikte banyo küvetinin içine uzanarak pencerelerden giren mermilerden kendilerini korumaya çalışır. Ayşe Hanım, kucağında kızı Işıl ile sağ köşeye, lavabonun sağ tarafına çömelir. Növber hanım ise kapıyı eli ile sıkı sıkıya kapatabilmek için kapının hemen yanına sağ tarafa oturur. Ev sahibi Hasan Yusuf Gudum ise eşi Feride Hanım'ı tuvalette kapının arkasına saklar ve banyoya gelerek lavabonun sol tarafına büzüşür. Aynı anda "Terezepilos" kod adlı Yunan subayının komutasında sayıları 150 civarındaki EOKAcı da bölgeye gelmiştir. Üç kişi yolun solundaki eve doğru yönelirken, beş kişi de sağ köşedeki beyaz tek katlı binaya yönelir. Ermenilerden gelen bilgiye göre bu binada Türk Alayında görevli bir Türk subayı, eşi ve üç çocuğu yaşamaktadır. Beyaz evden kendilerine ateş açılmayınca daha da cesaretlenen Rumlar ateş ederek içeri girerler. Bu odada işleri bitince hızla önlerindeki ara kapıdan geçip, mutfağın önündeki hole gelirler ve soldaki ikinci yatak odasına da ateş ederler. Yataklara, yatak altlarına ve dolaplara. Arkadaki grup da önce sağdaki misafir odasına dalar, sonra da ateş ederek mutfağa geçer.

Evin sol tarafındaki odaları boş bulan iki Rum canı, evin arka sol tarafındaki kapıları sıkı sıkıya kapalı olan banyo ve tuvalete yönelirler ve "Enosis" çığlıkları altında tüm mermilerini kapıların üzerinden içeriye boşaltır. Kapıyı eli ile sıkı sıkı kapalı tutmaya çalışan Növber Hanım, elinden kötü bir yara alır ve kapının önüne yığılır. Kapının tam karşısındaki küvetin içindeki Mürüvet Hanım ve üç çocuğu ise küvetin içine yığılırlar. Silahlı Rumlar, Növber Hanım'ın kapının önüne yığılmasından kapıyı tam açamazlar ve aralıktan sağa sola rastgele ateş ederler. Vefakâr anne ve çocukları işte o anda hayatlarını kaybeder. Etraf bir anda kan gölüne dönünce Rumlar hepsini öldürdüklerini sanarak tuvalete yönelir. Kapıyı açamazlar ama içeriye onlarca mermi sıkarlar. Kapının arkasına saklanmış olan Feride Hanım başına isabet eden kursunlardan hemen hayatını kaybeder ve yere yığılır. İçerdekilerin öldüğüne inanan iki canı geri çekilir ve diğer üç canı de banyo kapısının önüne gelip sıra ile aralıktan içeriye ateş eder. Acımasızca silahsız, korumasız ve masum insanlara ateş eden Rumların silahından çıkan kurşunlardan birisi önce küçük Işıl'ın dizini parçalar, sonra da Ayşe Hanım'ın bir bacağından girip diğer bacağından çıkar. Feride

Hine ile banyoya saklanan Mürüvet Hanım ve çocukları şehit olurken, Hasan Yusuf Gudum (KGMA. K. 4634, D.1964-65, 9/4) ile birlikte Ayşe Hanım, kızı Işıl ve Növber Hanım ağır yaralanır. 24 Aralık gecesi Kumsal'a yapılan bu baskıya Yunan subayların ve askerlerin de katıldıkları saldırganların geri çekilirken bıraktıkları Yunan subay şapkaları, Yunan ordusuna ait çelik başlıklar ve NATO'ya ait bazuka mermileri ile mermi kovanlarından anlaşılır.

Tarihe 'Kumsal Katliamı' olarak geçen ve 'tek suçları babalarının bir Türk subayı olması olan masum çocukların Rumlar tarafından katledildiği' (Daily Telegraph, 15 Şubat 1964) bu olayın gerçekleştiği ev daha sonra evin sahibi Hasan Yusuf Kudum tarafından 'Barbarlık Müzesi' haline getirilir. Öte yandan Nikos Sampson taraftarları ve KKTC'de yaşayan bazı kişiler tarafından yıllar sonra bu katliamı Türklerin yaptığı (Bora, 13 Temmuz 2003) ve Rumlara karşı bir tahrik unsuru olarak kullanılmak istendiği şeklinde bazı iddialar ileri sürülür (Denktaş, 8 Temmuz 2003);

"...Bunu söyleyen, yani Rum söylese neler yaptığını, Rum söyler bunu Türk'e mal etmek için ama bunu Rum'dan alıp ta içimize yaymak isteyen birkaç kişi var. Tabii tutarsız bir şeydir. Kumsal bir bölge içerisinde bir ev değil bir yöredir. Kumsal bölgesi içerisinde gelip de katliamı yapanların kimler olduğunu bilen ve hatta bunlara karşı av tüfeğiyle savaşıyor insanlar vardır. Onun için bu iddia tutar bir şey değildir. Mesela mahkeme mukayyeti Hasan Bey vardı. Hasan Bey gelenlerin sakallı, sakalları uzamış Rumlar olduğunu, komando kılığında Yunanlılar olduğunu, bunların etrafında Rumlar olduğunu gören ve bunlara karşı savaşıyor bir insandır. Dolayısıyla bu tutmayan bir yalandır..."

Evinde olup bitenlerden habersiz olan Binbaşı Nihat İlhan'a acı haberi çoban Hüseyin getirir. Kendisine çocukların sütünü, ekmeğini götürüp götürmediğini soran Binbaşı İlhan'a çoban Hüseyin 'Hayır götürmüyorum. Çocuklarınız artık ne ekmek yiyor, ne peynir yiyor. Onlar Allah'ına kavuştu.' cevabını alır (İlhan, 25 Haziran 2007);

"... Ondan sonra telefon ettik ve Alay Komutanı olarak Hasan Sağlam geldi yerine. Ondan sonra dedim ki 'Efendim bakın bir çoban vardı ve bana gelip dedi ki 'Sizin çocukları Faruk diye bir üstegmene söylemiş binbaşımı göreceğim diye. Ne su içiyorlar, ne ekmek yiyorlar. Allahlarına kavuştu onlar. Ben de Binbaşı'mın istediklerini götürmüyorum, haberi olsun.' demiş. Faruk geldi, böyle sarsıntı geçirmiş, ağlamış falan. 'Faruk neden ağlıyorsun, ne oldu?' dedim. 'Böyle böyle olmuş.' dedi. 'Yahu yalandır, sen bakma, yalandır.' dedim ve ona inanmadım. Ondan sonra Hasan sağlam gelince ona söyledi ve o da 'Yok öyle bir şey.' dedi. 'Beni eve kadar götürür müsünüz?' dedim, 'Hayır, götürmem ama sen gelmek istiyorsan.' dedi. Bakın artık ayın 27'si olmuş. 18'inden 27'sine. O rahmetliler ayın 24'ünde katledilmişlerdi 'Ben seni götürmem ama sen gelmek istiyorsan ambulansla gel ama asker sözü ver ki eve uğramayacağız.' dedi. Ben evden Alay'a gelirken o Kanlıdere'nin kenarından geliyor. Söz uğramayacağım, dönüp bakmayacağım bile eve.' dedim. Elçiliğe gittim. Elçilikte Yüzbaşı Dış Hekimi İlhan Cumhur Türker vardı, Hâkim Süleyman Alan vardı ve Hakim Süleyman Alan beni karşıladı. Üstüm başım toz olmuş, sakalım uzamış. Dedim ki 'Ne jilet makinem var, ne de tıraş sabunum var. Bu elçilikte tıraş malzemesi var mı? Şöyle bir yıkanayım, banyonuz var mı? Bir de tıraş makinesi verirseniz tıraş olayım.' dedim. Neyse tıraş sabunu bulamadılar ve el sabunuyla tıraş oldum, çıktım ve gene etrafta kimse yok. Ne Hasan Sağlam var, ne de herhangi bir subay var. 'Elçi Bey seni istiyor.' Dediler ve elçinin odasına girdim ve 'Hayrola?' dedim. Dedi ki 'Böyle böyle işte, kaybettiniz çocuklarınızı.' 'Hayrola kaçırıldılar mı ailemi ve çocuklarımı?'

dedim. 'Hayır, hayır katlettiler.' dedi. 'Allah'ıma şükürler olsun, vatan sağ olsun.' dedim. Elçi bana 'Neden öyle söyledin?' diye sordu. Dedim ki 'Efendim ya kaçırırsalardı. Küçük çocuk 4 yaşında, 6 yaşında. Kim bilir hangi dağda çoban olacaktı. Ya hanımı ne yapacaktı? Birden bire böyle ferahladım, vatan sağ olsun.' dedim..."

Binbaşı Nihat İlhan'ın elçilikte kendi telaşıyla boğuştuğu bir anda doğum sancıları çeken karnı burnunda bir Rum kadınla korkudan tir tir titreyen kocası ve iki çocuğu da oraya getirilir ve orada bulunanlardan birisi belinden çıkardığı Takarof tabancayı Bob. Nihat İlhan'a uzatır ve Rumlar tarafından öldürülen karısı ve çocuklarının intikamını bu aileyi öldürerek alabileceğini söyler. Bu harekete Bnb. İlhan'ın tepkisi son derece sert ve beklenmedik olur. Hamile kadının derhal hastaneye yetiştirilmesi gerekmektedir ve ilginçtir ki daha sonradan alınan bilgilere göre bu Rum kadın uzun süredir çocukları olmadığı için tedavi görmektedir ve belki de bu son şansları olacaktır. Her şeyden önce bir insan olduğunu, bir hekim olarak Hipokrat Yemini ettiğini ve hangi ırk ve milletten olursa olsun herkese yardım etmesi gerektiğini belirten Bnb. İlhan bir Türk subayı olarak da sivil ve çaresiz bir insanı öldürmenin hiçbir kurala ve ahlaka uymayacağını söyleyerek kendisine silah uzatan kişiye de tepki gösterir. Hamile kadının hastaneye gönderilmesinin ardından Bnb. İlhan tekrar kendi derdine düşer. Bu dönemden hafızalara kazınanlar ise belki de savaşın acımasız yüzünü en trajik şekilde gösteren banyo küvetinde katledilmiş anne ve üççocuğunun cansız halini gösteren ve gizlice Türkiye'ye getirilip bütün dünyaya gösterilen o resim olur.

1970li Yıllar ve Savaşta Kadın Olmak

Savaşta kadın olmanın sıkıntılarını en yakından yaşayanlardan birisi de Hülya Koçer'dir ve bu öykü 1974 yılında Kıbrıslı Türklerin çektikleri sıkıntılarının son bulduğu 20 Temmuz 1974 sonrasında bir ailenin başına gelenleri anlatır. Misakı Milli sınırları çerçevesinde hudutları belirlenmiş Türkiye Cumhuriyeti devletini yeni maceralardan korumasını bilen Mustafa Kemal Atatürk "Savaş ancak kaçınılmazsa olmalıdır. Aksi takdirde bir cinayettir." derken bir yandan bütün dünya milletlerine ve onların haklarına saygılı olduğumuzu göstermek için " Yurtta Sulh, Cihanda Sulh " ilkesinden hareketle hiç bir zaman savaş taraftarı olmamış, başkasının bir karış toprağına da göz koymamıştır. Ancak bu herkes için geçerli değildir ve örneğin Kıbrıs özellikle Yunanistan'ın devamlı kaşması, Megali İdea ve Enosis saplantısı yüzünden hep kanayan yara olmuştur. Burada anlatılacak olan öykü de bu badireleri atlatmış ancak pek çok sıkıntılara göğüs germek ve katlanmak zorunda kalan Güzelyurt'un Gaziveren köyünden 21 Ocak 1952 doğumlu Hüseyin Karamehmet'in hikâyesidir. Hüseyin özellikle o bölgenin bütün delikanlıları gibi çetin tabiat şartlarında yetişmiş yiğit bir delikanlıdır. Bütün günü çalışmakla geçmektedir.

Kara yağız görüntüsünden dolayı bütün köyde onu herkes "Blacky" olarak bilmekte ve çağırılmaktadır. Hüseyin'in ailesi kalabalıktır ve eldeki topraklar evin geçimini sağlamaya yetmemektedir. Bu yüzden aile fertleri herkesten daha fazla çalışmak zorunda kalır. Yıl 1974'tür ve 22 yaşında fidan gibi bir delikanlı olan Blacky Hüseyin, Lefkoşa'da mütevazı bir düğün yaparak eşi Hülya ile evlenir. Aslında evlendikten sonraki düşünceleri Gaziveren'de değil artık Lefkoşa'da yaşamaktır. Hüseyin'in elinden her iş gelmektedir. Tarlada çalışmıştır yıllarca. Demircilik yapar, fırında çalışır. Boş durmayı sevmez hiç Hüseyin. Ancak bütün bu pembe hayallerin ortasında bir de Kıbrıs gerçeği vardır ve maalesef "Su uyur düşman uyumaz." sözü bir kere daha gerçekleşir.

Kıbrıs'ta önce EOKA, daha sonra da EOKA-B tedhiş örgütünü faaliyete geçirip yüzlerce masum insanı katleden Grivas'ı destekleyen Yunan Cuntası'nın EOKA-B' ye Makarios'a karşı harekete geçilmesi emri vermesiyle beraber durumun ciddiyetini gören Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios, Yunanistan Cumhurbaşkanı Gizikis'ten adadaki Yunan subaylarını geri çekmelerini ister. Rum Milli Muhafız Ordusu'nda askerlik süresi kısaltılır ve bir temizlik hareketi başlatılır. 12 Temmuz 1974 tarihinde EOKA-B'nin ileri gelenlerinden 125 kişinin bu örgütle ilgili olarak arandığı, 74 kişinin tutuklandığı ve 149 kişinin de gözlem altında tutulduğu açıklanır ve EOKA-B örgütüne karşı operasyon hız kazanır. Yunanistan darbeyi organize etmek üzere 14 Temmuz 1974 tarihinde Tuğgeneral Mihail Georgitsiz komutasında bir grup subayı Lefkoşa'ya gönderir. Makarios'un milis ve polis teşkilatında aldığı çok sıkı tedbirler üzerine planlanan bu darbenin gündüz yapılması kararlaştırılır ve Afrodit-3 Harekatı, 15 Temmuz 1974 tarihinde saat 08.00'de Cumhurbaşkanlığı Sarayı civarında verilen "O Aleksandros İsilten İsdo Mesokomon/Makarios Hastaneye Girdi." şifre mesajıyla başlatılır, darbe gerçekleşir ve Makarios'un kaçtığı Baf hariç bütün bölgeler Sampson'un adamlarınca kontrol altına alınır. Maakarios'u ortadan kaldırmak ve bir zamanlar adı " Kasap" olarak anılan, insan öldürmediği zaman rahat etmediğini söyleyen, arkalarından kurşunlayarak pek çok masum insanı katleden Nikos Sampson'u "Kukla Başkan" yapmak düşüncesiyle başlatılan girişimin nihai halkası Enosis hedefine yönelik olarak ve aynı zamanda adanın NATO'nun savunma ağı içine girmesini arzu eden Amerika Birleşik Devletleri'nin bilgisi dâhilinde Makarios'tan kurtulup adanın Yunanistan'a bağlanmasını sağlamak ve adada yaşayan Türklerin yok edilmesidir. Darbenin yapıldığı 15 Temmuz 1974 günü kendisini Devlet Başkanı ilan eden Nikos Sampson'a Türk Toplumundan ilk tepki Rauf Denktaş'tan

gelir ve Denktaş, Sampson'un Devlet Başkanlığı'nı " Adolf Hitler'in İsrail Devlet Başkanlığı kadar kabul edilemez " bir durum olarak niteler.³

15 Temmuz 1974 tarihinde Yunanistan, Kıbrıs'a müdahale ile ilgili olarak Türkiye tarafından resmen uyarılır ve ultiatom verilir. Hemen akabinde, 16 Temmuz günü Türk Hükümeti İngiltere'ye Garanti Anlaşması'nın işbirliği yapılarak uygulanması için nota verir. Başbakan Bülent Ecevit, 17 Temmuzda Londra'da İngiltere Başbakanı Harold Wilson ve Dışişleri Bakanı James Callaghan ile görüşür. Garantörlük Anlaşması'na bağlı olarak adadaki oldubittiye müdahale ve ortak harekât konusunda İngilizler son derece isteksiz davranırlar. Bu tarihten itibaren adada tam bir kargaşa hâkimdir. Bütün resmi faaliyetler gibi posta ve telefon hizmetleri de yapılamamaktadır. Devreye bu dönemde Birleşmiş Milletler ve Kızılhaç girer ve insanlara yardımcı olmaya başlar. Adada Nikos Sampson komutasında başlatılan darbe girişimi sonrasında Kıbrıslı Türkler de adanın dört bir yanına dağılmış akrabalarını, çocuklarını, anne babalarını merak etmeye ve onlara bir şekilde ulaşmaya çalışırlar. Bu aşamada devreye Kızılhaç'ın sivil halka dağıttığı matbu haberleşme kâğıtları (Message Form) devreye girer. Rumların Rio de Janerio'da 12-25 Eylül 1979'da yapılan uluslararası bir toplantıda kullanılmasına artık müsaade etmeyeceğini açıkladığı Kızılhaç Mesaj Formları savaş veya karışıklık olan bütün bölgelerde insanların haberleşmesini sağlamak için özellikle savaş esirlerinin kullandığı bir sistemdir ve adada baş gösteren karışıklıklarla beraber Kızılhaç ve Kızılay öncelikle yakınlarından haber alamayan ailelere yardıma koşar. Önceleri İngilizce, Almanca ve Fransızca olarak hazırlanan bu mesaj formları daha sonra Rumca, Türkçe ve İngilizce olarak değiştirilmiştir. Ön yüzünde gönderenin nüfus ve adres bilgileri bulunan bu formları 25 kelimeyi geçmeyecek şekilde ve sadece aile haberleri yazarak dolduran kişi formu Kızılhaç görevlisine teslim eder. Kızılhaç, Kızılay veya Birleşmiş Milletler Barış Gücü tarafından da teslim alınan bu mesajlar doğrudan alıcıya ulaştırılmakta, alıcının da cevabi mektubunu arka sayfaya yazmasından sonra form tekrar ilk gönderen kişiye teslim edilir. 25 kelimeyi aşmama sınırlaması daha sonra 12 kelimeye indirilir. Özellikle Limasol Esir Kampı'nda kalan Türk esirler kısıtlı imkânlarla da olsa zaman zaman bu formlardan istifade etme imkanı bulurlar. Halen Bosna-Hersek'ten Kosova'ya pek çok yerde kullanılan bu mesaj formları savaş dönemi haberleşmesinin en güzel örneklerindedir.

³ Pierre Oberling, The Road To Bellapais, New York, 1982, s. 160

15 Temmuz 1974 günü Gaziveren’de yaşayan kızı Hülya ve damadı Hüseyin’i merak eden Saadet Mehmet de Ortaköy, Marmara Bölgesi’ndeki evinde yazdığı bu mektubu Birleşmiş Milletler temsilcisine teslim eder;

**“Sevgili Kızım Hülya ve damadım Hüseyin,
Bizler iyilikte, sizin sağ ve selamette olmanızı bize bildirmenizi rica ederim. Hüseyin’in ailesini merak ediyoruz. Bize en erken bir zamanda bildirin.”**

Gaziveren’deki aile o an itibarıyla tehlikede değildir ancak zaman ne gösterecek kimse bilemez. Bu mektubu Kızılhaç aracılığıyla alan Hülya Karamehmet, 17 Temmuz 1974 günü aynı mesaj formunun arkasına kendi cevabını yazar ve annesine gönderir;

**“Canım anneciğim ve kardeşlerim,
Ben, Hüseyin ve bütün ailemiz iyiyiz. Merak etmeyin. Kaynım Kıbrıs’a geldi. Size geldi mi bildirin. Neneme ve bütün aileye selam. Türk askerlerimiz bizi kurtardı. Semra kaynanasına haber yollasın, çok merak eder. Hülya-Hüseyin.”**

Barış Harekâtı 20 Temmuz 1974 günü sabahı başlamıştır ancak bu mesajda Hülya Karamehmet’in “Türk askerlerimiz bizi kurtardı.” şeklindeki ifadesi ilginçtir. Burada kastedilen o anda Kıbrıs’ta görevli Kıbrıs Türk Alay Komutanlığı’na bağlı askerler mi yoksa Türk Mukavemet teşkilatı mensubu mücahitler midir bilinmez.

18 Temmuz 1974 günü Amerikan Dışişleri Bakan Yardımcısı Sisco kanalıyla Yunanistan’a gönderilen bir ultimatomla Sampson’un Başkanlıktan kayıtsız şartsız ve derhal çekilmesi, Rum Milli Muhafız Ordusu’ndaki 650 Yunan subayının geri gönderilmesi ve adanın tam bağımsızlığının sağlanması istenir. Yunanistan’ın umursamaz ve isteksiz davranışları sonucunda garantör devlet sıfatıyla Türkiye’ye müdahale hakkı doğar ve harekât 20 Temmuz 1974 sabahı Girne’nin doğusunda bugün Yavuz Çıkarma Plajı olarak bilinen Pladini Plajı’nda başlatılır. Harekatın başlayacağı, Lefkoşa Büyükelçisi Asaf İnhan ve Türk Mukavemet Teşkilatı Bayraktarı Kurmay Albay Arif Eryılmaz aracılığıyla Rauf Denктаş’a da iletilir. Artık savaş başlamıştır. Aynı günlerde Gaziveren’de bulunan Hülya Karamehmet yine Lefkoşa, Marmara Bölgesi’nde yaşayan annesine bir mektup daha yazar,

“Anneciğim ve kardeşlerim ben ve Hüseyin diğer ailemiz sağ ve salimiz. Merak etmeyin. Durumunuzu arkaya yazın.”

Bu mesaj Saadet Mehmet’e teslim edilir; ancak savaş koşullarının zorluğu yüzünden cevabı ne yazık ki geri götürülemez. Savaşın başlamasıyla beraber gerek Kıbrıs’a ayak basan Türk askerleri, gerekse Türk uçakları Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri adına bildiriler ve Emniyetle Geçiş Belgeleri dağıtmak suretiyle Kıbrıs’ta bulunuş gayelerini ve kan dökmek istemediklerini göstermişlerdir. Buna göre, mukavemet göstermeyen, elindeki silahını

teslim eden Rum veya Yunanlar koruma altına alınacak ve kendilerine zarar verilmeyecektir. Bu bildirimler Kıbrıs'ın değişik bölgelerinde dağıtılmış veya cadde ve sokaklara asılmak suretiyle herkesin bilgilendirilmesi sağlanmıştır.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin adaya barış ve huzur getirmek maksadıyla başlattığı Barış Harekâtı devam ederken adanın Rum bölgelerinde kalan Türkler de canlarını ve namuslarını kurtarabilmek için buldukları her türlü imkânları kullanmak suretiyle daha güvenli olan kuzeyine doğru kaçmağa başlarlar. Bu arada Gaziveren'de bulunan Hüseyin ve Hülya çifti de kendilerini merak eden Lefkoşa'daki ailelerine bir mesaj daha göndermeyi başarırlar;

**"Sevgili anneciğim ve çocuklar,
Bizleri merak etmeyin, iyiyiz. Yollar açılır açılmaz oraya geleceğiz. Hiçbir yaralanma veya ölüm söz konusu değildir. Sevgilerle."**

Ancak adada en çetin mücadelelerden birisinin yaşandığı Gaziveren-Omorfo bölgesinde durum hiç de iyi değildir. Bölgenin coğrafi özelliği ve konumu yüzünden asıl birliklerden çok uzakta olması sonucunda ve harekâtın yoğun olarak özellikle Girne-Mağusa-Lefkoşa üçgeninde cereyan etmesi sebebiyle bu bölgede silah ve askeri güç açısından kendilerinden mukayese edilemeyecek kadar güçlü durumda bulunan Rumlara karşı direnen Gaziveren-Omorfo bölgesinin mücahitleri ve gençlerinin durumu da giderek kötüye gitmektedir. İmkânsızlıklar içerisinde ellerindeki av tüfekleriyle ve kısıtlı cephaneye Rumlara karşı gelmeye çalışan Gaziverenlilerin cephaneleri tükenince yapacak fazla bir şey de kalmaz. Durum o kadar kötü bir hal almıştır ki bölgeyi savunan bir avuç Kıbrıslı Türk ancak görerek ve Rumların gecenin karanlığında attıkları izli mermileri takip etmek suretiyle ateş etmekte ve cephanelerini mümkün olduğunca ekonomik kullanmağa çalışmaktadırlar. Günler sonra mermilerinin bitmesi yüzünden neredeyse göğüs göğüse mücadelelerden sonra pek çok şehit vermek suretiyle ve çaresizlik içinde teslim olmak zorunda kalırlar. Rumlar köye girince kadın, çoluk çocuk herkesi esir alırlar ve köyün camisine, ilkokuluna kapatırlar. Burada çeşitli psikolojik işkencelere maruz kalan bu insanlara günlük öğün olarak verilen ise birkaç tane zeytin ve bir parça ekmelettir. Türk tarafının ısrarlı tutumu ve Birleşmiş Milletlerin araya girmesiyle kadın, çoluk çocuk ve yaşlılar serbest bırakılırlar. Köy düşüp Rumların eline geçince Rumların esir aldığı birkaç Gaziverenli arasında yeni evli Hüseyin Karamehmet de vardır ve o da diğer Türk esirleriyle beraber Limasol esir kampına götürülür.

Rum esir kampları 20 Temmuz 1974 sonrasında Rumların esir aldığı Türkler için kurulmuştur ve adanın değişik yerlerinden toplanan 16-70 yaşları arasında, eli silah tutup

Rumlara mukavemet edebileceği düşünölen Türkler için kullanılmıştır. Rumların esir aldığı Türkler için kurduğu esir kampları esas olarak Baf'ta bulunan Rum Milli Muhafız Ordusu Eğitim Kampı'ndaki Yeroşibu Esir Kampı, Limasol Esir Kampı, Larnaka Esir Kampı ve Geçitkale (Köfünye) Esir Kampıdır. Bu esir kamplarına ilaveten İngiliz üslerinde bulunan göçmen kamplarındaki Kıbrıslı Türklerin durumu da içler acısıdır ve onlar da adeta esirden farksız durumdadırlar. Episkopi İngiliz üsünde çadırlarda ve perişan vaziyette yaşamak zorunda kalan Ayşe Gusseli de Karpaz'daki Balalan köyünde bulunan akrabası Hanife Gusseli'ye bu mesaj formlarıyla haber göndermeyi başaranlardandır;

"Episkopi İngiliz üsleri göçmen kampındayız. Hepimiz ailece iyiyiz. İnşallah yakında kavuşuruz. Bol selamlar. Ayşe."

Aynı günlerde Mağusa'nın Balalan köyünde yaşamakta olan Karaayşe Batsali isimli Kıbrıslı Türk de kendilerinden haber almaya çalışan İngiltere'nin Yorkshire bölgesinde yaşayan William Taylor isimli bir arkadaşına 24 Temmuz 1974 tarihinde bir mesaj göndermeyi başarır,

"Sevgili Taylor, İyilik haberlerimizi Kızılhaç vasıtasıyla araştırdığın için çok teşekkürler. Hepimiz iyiyiz. Lütfen iyi dileklerimizizi eşine ilet. Sevgilerimle. Karaayşe."

Mermileri bitince teslim olmak zorunda kalan ve EOKA-B, Rum Milli Muhafız Ordusu ve Rum polisinin eline esir düşen bu Kıbrıslı Türkler, Limasol Türk Hastanesi bahçesinde toplanırlar. Zito Kipros, Zito Sampson (Yaşasın Kıbrıs, Yaşasın Sampson) diye zorla bağrttırılan Türkler 21 Temmuz'dan itibaren Limasollu Rumların hakaretleri ve küfürleri arasında Limasol stadına götürölür. 2000'den fazla Türkün burada 14 gün sürecek sıkıntılı günleri de böylece başlar. Sadece zeytin, peynir ve ekmeğe müsaade edilen bu kamplarda yaşı 16 ila 60 arasındaki Türk insanları vardır. Kantinden sadece sigara ve gazoz alabilmelerine müsaade edilen Türk esirlere on beş günde bir Kıbrıs Türk Yönetimi tarafından yine Kızılhaç vasıtasıyla para yardımında bulunulur. Bu esirler daha sonra Ayios Yannis Okulu'na nakledilirler. Limasol esir kampına getirilen Hüseyin Karamehmet de durumunu Birleşmiş Milletler, Kızılhaç Teşkilatı aracılığıyla ailesine haber verebilmek için hemen harekete geçer ve Gaziveren'de bulunan ailesine 24 Ağustos 1974 tarihinde haber gönderir;

"Hülya ben iyiyim. Sizleri merak ediyorum. Annenden, kardeşlerinden haber var mı? Para gönderin. Eniştelere iyidirler. Selamlar."

Bu mesajdan da anlaşıldığı üzere esir kampında bulunanlar arasında Hüseyin Karamehmet'in başka akrabaları da vardır. Bu mektup Hüseyin Karamehmet tarafından

eşine yazılmış olmasına rağmen esi daha güvenli olacağı için Gaziveren'den ayrılarak Lefkoşa'da bulunan annesinin evine gitmiştir. 28 Ağustos 1974 tarihinde Kızılhaç tarafından Gaziveren köyüne getirilen bu mektuba aile bireyleri de derhal cevap yazarlar;

"Oğlum Hüseyin bizleri daima haberdar et. İyilik haberlerini bekleriz. Hülya ile devamlı görüşürüz. Hasan köydedir. Eniştenlere de selam ederiz oradaysalar. 5 lira gönderiyoruz."

Aynı mektubun devamında Hüseyin Karamehmet'in kardeşi Hasan da duygularını birkaç kelimeyle ifade eder;

"Kardeşim Hüseyin, Ben şimdi köyde ailemizin yanındayım. Hülya dahil tüm aile iyidir. Kayınvaliden ve çocuklar da iyidirler. Şahsen onları gördüm. Hülya şimdi Lefkoşa'dadır. Ondan da merak etme. Tüm aile iyidir. Sizleri merak ediyoruz. Haberlerinizi bekleriz. Kardeşin Hasan Karamehmet."

Rum Milli Muhafız Ordusu tarafından Hüseyin Karamehmet'e verilen esir kartında esir alındığı tarih 21 Temmuz 1974 olarak görünmektedir. Temmuz sıcağında, aç, susuz, ağır hakaretler altında, açıkta ve yerlerde yatan ve tuvaletsiz perişan olan özellikle TMT mensuplarıyla diğer Türk esirler ayrıca çok farklı işkencelere de maruz kalırlar. Kendilerine Rum Milli Muhafız Ordusu tarafından Savaş Esiri Kimlik Kartı verilen Türkler hücreye kapatılır, aç bırakılır, yaz sıcağında kasıtlı olarak ve zorla su ihtiyacını arttıracak tuzlu yiyecek yedirilir. Dayak yerler, tırnakları sökülür, vücutlarında sigara söndürülür. Psikolojik olarak yıpratmak ve moral bozmak için tuvalete gönderilmeyen veya 1 dakikalık bir sürede ihtiyacını karşılaması istenen Türkler bu süre dolmadan yaka paça dışarıya atılırlar. Çekilen bütün bu sıkıntılara ve eziyete rağmen Hüseyin Karamehmet yine de kendisi için endişe eden ailesinin gönlünü hoş tutmaya çalışır. Bu durum 30 Ağustos 1974 tarihli mektubuna da yansır;

"Sevgili anneciğim, Ben çok iyiyim. Sizleri merak ediyorum. Çocuklar ne alemde. Gözlerinden öperim. Hepsine selamlarımı iletin. Saygılarımla Hüseyin Karamehmet."

Bu mektuba maalesef hemen cevap gelmeyecektir ancak Lefkoşa'da bulunan Hülya Hanım daha önce yazdığı bir mektuba cevap alamamasına rağmen 9 Eylül 1974 tarihinde eşine haber göndermeyi başarır;

"Sevgili Hüseyin, Sana ikinci mesajım. Bunu bizim eve gönder çünkü ben yarın anneme gidiyorum. Beni merak etme, çok iyiyim. Selamlar, sevgiler. Hülya."

23 Eylül 1974 tarihinde teslim edilen bu mektupla beraber yine 9 Eylül 1974 günü gönderilen ikinci bir mesaj da esir kampına ulaşır;

“Sevgili Hüseyin, Nasılsın? Mesaj gönderdiğinde annemin yanındaydım, okuyamadım. Bizler hepimiz iyiyiz. Sizinkiler de iyidirler. Tek düşüncemiz sensin. Parayı (5 Kıbrıs Lirası) aldın mı? Daha istersen yaz. Yakında kurtulacaksınız. Selamlar. Hülya Hüseyin.”

Bu esir kampında 500’ü mücahit ve asker 2500 civarında Türk esir olarak tutulmaktadır. Birleşmiş Milletlerin devreye girmesi ve taraflar arsında mekik diplomasisinin başlatılması sonrasında Avrupalı tarafsız gözlemciler tarafından “Utaç Kampı” olarak nitelendirilen bu kamptan kurtulma ihtimali doğar. Hülya Hanım 15 Eylül tarihinde eşine bir mektup daha gönderir. 24 Eylül günü teslim alınan bu mektup Hüseyin Karamehmet’e 22 Ekim 1974 günü teslim edilir;

“Sevgili Hüseyin, Gönderdiğin mesajı annemler aldı. Mesajı ben sakladım. Biz hepimiz iyiyiz. Annem ve çocuklar da hep iyidir. Tek üzüntümüz sensin. Sizi Tanrı kurtarsın. Ben annemin yanındayım. Mümkünse çıktığında buraya gele. Selamlar.”

25 kelime sınırlaması olan ve sadece sağlık, aile haberlerinin yazılabileceği bu mesajlara daha sonra 12 kelime sınırlaması getirilir ancak bazı Birleşmiş Milletler gözlemcileri bu konuda esirlere ve esir ailelerine müsamaha gösterirler. Bu mesaj da 12 kelime sınırlaması içine alınanlardandır. Bu mektubu alır almaz Hüseyin Karamehmet de mesajın arka yüzüne hemen kendi mesajını yazar ve gönderir;

“Hülya, Beni merak etmeyin. Ben ve eniştelere iyiyik. Hülya babam bana para göndermiş fakat ben almadım. Bana mümkünse para gönderin. Babama söyle ne yapsın bana para göndersin. Nesrin ve Cemaliye’ye selam söyleyin. Tahmin ederim oraya geldiler. Hüseyin’e, Semra’ya selamlar. Sevgilerimle. Hüseyin.”

Yapılan görüşmelerin olumlu sonuçlar vermesi üzerine 16 Eylül 1974 - 28 Ekim 1974 tarihleri arasında aralıklarla serbest bırakılan veya 26 Ekim 1974 tarihinde Rum esirlerle mübadele edilen ve aralarında 12 Türk askerinin de bulunduğu 3341 Türk savaş esiri, Birleşmiş Milletler Barış Gücünün kontrolünde Türk kesimine geçerler. Serbest bırakılan bu esirler arasında Hüseyin Karamehmet de bulunmaktadır.